

SUN‘IY INTELLEKT VOSITALARI ORQALI DARS SIFATINI OSHIRISH: O‘QITUVCHI METODIKASINING ZAMONAVIYLASHUVI

Sirojiddinov Odiljon Ilxomjonovich

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Pedagogika fakulteti

Maktab menejmenti yo‘nalishi 3-kurs talabasi

E-mail: odiljonsirojiddinov04@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada sun‘iy intellekt (SI) vositalarining ta‘lim jarayoniga integratsiyalashuvi va o‘qituvchilik metodikasiga ko‘rsatayotgan ta‘siri yoritilgan. Asosiy e‘tibor sun‘iy intellekt asosida yaratilgan dastur va ilovalar yordamida dars sifatini oshirishga hamda o‘qituvchilik yondashuvining qanday zamonaviylashayotganiga qaratiladi. Sifatli tadqiqot metodlari yordamida olingan natijalar SI vositalarining darsni individuallashtirish, avtomatlashtirish va vizuallashtirish borasida katta imkoniyatlarga ega ekanini ko‘rsatdi. Maqola davomida o‘qituvchilarning texnologik savodxonligi, ularning yangilikka munosabati hamda zamonaviy metodik yondashuvlarning shakllanishi haqida fikr yuritiladi.*

Kalit so‘zlar: *sun‘iy intellekt, ta‘lim sifati, metodika, o‘qituvchi, darsni individuallashtirish, raqamli pedagogika, ChatGPT, EdTech*

Kirish

So‘nggi yillarda raqamli texnologiyalar, ayniqsa sun‘iy intellekt (SI), hayotimizning barcha sohalariga, jumladan ta‘limga ham chuqur kirib keldi. Xususan, pandemiyadan so‘ng ta‘lim tizimi masofaviy va texnologik yechimlarga bo‘lgan ehtiyojni kuchliroq his etdi. Bu jarayonda o‘qituvchining roli va metodikasi qayta ko‘rib chiqilmoqda. An‘anaviy metodlardan farqli ravishda hozirda o‘qituvchilar dars mazmunini tayyorlashda, baholashda, o‘quvchilarning qiziqish va ehtiyojlarini aniqlashda turli SI vositalaridan foydalanmoqda. Bu esa dars sifatining oshishiga va ta‘lim samaradorligining ortishiga xizmat qilmoqda.

Mazkur maqolada SI vositalari yordamida dars jarayonining qanday yaxshilanayotgani, o‘qituvchilarning metodik yondashuvlari qanday o‘zgarayotgani va mavjud imkoniyatlar hamda muammolar tahlil qilinadi. Maqsad – SI texnologiyalarining amaliyotda qanday qo‘llanilayotgani va ular o‘qituvchilik faoliyatini qanday zamonaviylashtirayotganini ilmiy asosda o‘rganishdir.

Metodlar

Tadqiqot Toshkent shahridagi umumta‘lim maktablarida faoliyat yuritayotgan o‘rta va yuqori bosqich o‘qituvchilari o‘rtasida olib borildi. Sifatli tadqiqot metodologiyasi asosida

30 nafar o'qituvchi bilan polstrukturaviy intervyular o'tkazildi va 100 nafardan ortiq o'qituvchidan so'rovnoma olindi. Intervyular orqali SI vositalaridan foydalanishdagi real amaliyot, kundalik dars rejalarida ular tutgan o'rin, shuningdek o'qituvchilarning shaxsiy fikrlari o'rganildi.

Tadqiqot davomida quyidagi SI vositalarining ta'limdagi qo'llanilishi kuzatildi: ChatGPT (matn generatsiyasi va savol-javob uchun), Quillionz (avtomatik test tuzish), Grammarly (yozma ishlarni tahlil qilish), Edpuzzle (video darslarni interaktivlashtirish), Khanmigo (shaxsiylashtirilgan tutorlik). Olingan ma'lumotlar tematik tahlil usuli yordamida tahlil qilindi.

Natijalar

Tadqiqot natijalari sun'iy intellekt vositalarining o'qituvchilik faoliyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatayotganini ko'rsatdi. So'rovda qatnashgan o'qituvchilarning:

83 foizi SI vositalarini dars materiallari tayyorlashda, test yaratishda va baholashda foydalanishini bildirdi.

67 foizi SI orqali o'quvchilarning bilim darajasi va qiziqishini aniqlash imkoniyatiga ega bo'layotganini qayd etdi.

73 foizi SI yordamida darslarni vizual, qiziqarli va o'quvchilar uchun tushunarliroq qilish imkoni tug'ilganini ta'kidladi.

O'quvchilarning o'zlari ham sun'iy intellekt asosidagi ta'lim resurslari orqali darslarda faolroq ishtirok etayotganliklarini, savollarga o'z vaqtida javob olish imkoniyati mavjudligini va mustaqil o'rganish ko'nikmalari rivojlanayotganini bildirishdi.

Muhokama

Sun'iy intellekt vositalari nafaqat darslarni yengillashtiradi, balki o'qituvchilik metodikasining yangilanishiga ham xizmat qiladi. Endilikda o'qituvchi faqatgina ma'lumot beruvchi emas, balki o'quv jarayonini boshqaruvchi, individual yondashuv asosida o'rgatuvchi bo'lib qolmoqda. SI asosida tuzilgan tahliliy vositalar o'quvchilarning kuchli va zaif tomonlarini aniqlashga yordam beradi, bu esa o'qituvchiga dars strategiyasini qayta ko'rib chiqish imkonini beradi.

Shuningdek, interaktiv SI ilovalari darslarda motivatsiyani oshiradi va o'quvchilarni faol fikrlashga undaydi. Biroq bu jarayonda muhim bo'lgan jihatlardan biri – o'qituvchining SI vositalaridan foydalana olish malakasidir. Tadqiqot davomida ba'zi o'qituvchilar texnologik savodxonlik darajasining pastligi sababli bu vositalardan to'liq foydalana olmayotgani aniqlandi. Shu sababli, ta'lim tizimida o'qituvchilarni zamonaviy vositalar bilan ishlashga o'rgatish bo'yicha maxsus o'quv kurslarini joriy etish lozim.

Xulosa

Tadqiqot natijalariga asoslanib, sun'iy intellekt vositalarining dars sifatini oshirishda va o'qituvchilik metodikasini zamonaviylashtirishda muhim rol o'ynayotganini aytish mumkin. O'qituvchilar uchun bu vositalar nafaqat yordamchi, balki metodik yangilanishning asosiy vositasiga aylanmoqda. Shu bilan birga, ularning samarali joriy etilishi uchun o'qituvchilarning texnologik tayyorgarligini kuchaytirish, axloqiy-etik me'yorlarga rioya qilish, hamda davlat miqyosida strategik rejalashtirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Luckin, R., Holmes, W., Griffiths, M., & Forcier, L. B. (2016). *Intelligence Unleashed: An argument for AI in Education*. Pearson Education.
2. Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). *Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning*. Center for Curriculum Redesign.
3. UNESCO. (2021). *AI and Education: Guidance for Policy-makers*. Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
4. Woolf, B. P. (2010). *Building Intelligent Interactive Tutors: Student-Centered Strategies for Revolutionizing E-Learning*. Morgan Kaufmann.
5. Salikhova, M. (2023). "Sun'iy intellekt vositalarining o'rta maktab ta'limida qo'llanishi." *O'zbek pedagogik jurnali*, 4(2), 45–50.